

ASPECTE DIN ACTIVITATEA LICEULUI „MIHAIL KOGĂLNICEANU” OGLINDITE ÎN PRESA LOCALĂ

Nicolae Ionescu

De la apariția ei, presa a fost un seismograf al vieții social-politice, culturale și literare. În spațiul românesc primele ziare și reviste au apărut mai târziu, la începutul secolului al-XIX-lea, datorită menținerii dominației străine și a dezvoltării, relativ târzii, a culturii naționale. Dintre cele mai cunoscute au fost **Curierul românesc** în Muntenia, **Albina românească** în Moldova, apărute în 1829 și **Gazeta de Transilvania**. În Moldova, publicațiile circulau în diverse limbi, predominantă fiind limba franceză, urmată de germană. Uneori, au apărut și în limbile rusă și greacă.

Județul Vaslui avea la sfârșitul secolului al-XIX-lea o suprafață de 2170 Km p., iar populația era acum o sută de ani de 109.356 locuitori. În 1906, când se împlineau 40 de ani de domnie glorioasă a lui Carol I, avea 9 plăși, 56 comune și 22 cercuri. În această zonă erau 2 parohii urbane și 85 rurale. Prima școală a fost cea primară de băieți înființată în 1842, primul profesor fiind Iordache Galer. În același an, 1906, erau în județ 4 școli urbane și 87 rurale cu număr de 97 învățători din care 81 bărbați și 16 femei.¹

Deși ziarul politic rămâne dominant, gazetele locale surprind și aspecte ale vieții cotidiene din varii domenii ale societății civile. În județul Tutova ziarul cel mai important era **Glasul Tutovei**. Primul ziar local din orașul reședință de azi a județului a fost **Vasluiul**, apărut în 1886. După această dată producția editorială se diversifică.

Înființarea Gimnasiului Mihail Kogălniceanu în 1890 se datorează inițiativei unui grup de cetățeni, în frunte cu prefectul de atunci, D.S. Donici. Poartă numele renumitului om politic, ca un omagiu adus acestuia care în 1880 apără pe târgoveții orașului într-un proces cu proprietăreasa Elena Șubin ce avea ca moșie și vatra târgului Vaslui. La început, școala avea doar clasa I cu un număr de 60 de copii și doi profesori. Ștefan Severin a fost primul director iar C. Calmuschi, dirigintele clasei. Acesta din urmă, era absolvent al al Facultății de Litere din București și student fiind, a participat la moartea marelui poet național, Mihai Eminescu. Primul elev înscris în registrul matricol din anul școlar 1890-1891 a fost Vasile Agarici, născut în orașul Vaslui, plasa Stemnic la 28 ianuarie 1877.² Uniforma de vară a elevilor era confecționată din material cenușiu, bluza crează la spate și cu gulerul întors. Chipiul era din postav alb sau gălbui. Noul local al școlii a fost inaugurat la 1 septembrie 1893 în prezența regelui Carol I și a oficialităților locale.

Prin anii 1911-1912 se formează în școală organizația “mcilor dorobanți” care aveau aceeași uniformă cu cei de la 1877. Mai târziu educația națională și cetățenească a elevilor se va realiza prin organizațiile de cercetași și străjeri. Gimnasiul a fost transformat în liceu în 1923, constituind o instituție de reper nu numai pentru orașul

¹ Aurel Ghinea, **Situația generală a Județului Vaslui în anii 1866-1906**, Editura Imprimeria Statului, București, 1906, p.30.

² DJAN Vaslui, **Fondul Liceului „Mihail Kogălniceanu „Vaslui, dosar, 1, p.3**
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

Vaslui, ci și pentru întreaga dezvoltare a învățământului și culturii românești. Această școală se înscrie în tradiția unităților de învățământ de prestigiu ale țării. Intențiile generoase ale întemeietorilor vor prinde viață prin strădaniile a generații de elevi și profesori, într-o atmosferă aparte, cunoscută sub numele de «spiritul LMK» concretizat și prin diverse articole cuprinse în revistele școlii **Năzuința și Vlăstarul**. Ultima dintre ele, a apărut în 1932 din inițiativa unor profesori și elevi inimoși, doritori de a avea o tribună pedagogică, culturală și artistică. După un an revista a devenit un jurnal literar, mărindu-și numărul de pagini și de colaboratori.

Cadrele didactice publicau articole referitoare la activitatea instructiv-educativă și extra-școlară, în timp ce elevii aveau articole specifice vârstei lor. Revista îndemna tinerii să surprindă «sbuciumul vieții» și să releve sclipirile sufletului acestora. Cu toate îmbunătățirile aduse revistei (cronică literară, rubrică de informații și poșta redacției), datorită problemelor apărute ca urmare a celui de-al doilea război mondial, publicația apare tot mai rar, iar proza și poezia înregistrează doar sporadic unele succese notabile.

De altminteri, prestigioasa instituție amintită, a dat mari personalități în cultura românească, dintre care amintim: academicienii Gh. Vrânceanu, Grigore Moisil, Viorel Barbu (matematică), Constantin Motaș (botanică), Macarovici Constantin (chimie), Macarovici Nicolae (geologie), George Mironescu (drept), Costin Murgescu (economie), Constantin Moisil (istorie), actorii: Constantin Tănase, Ștefan Ciubotărașu, Aglae Pruteanu, generalii: Ion Dragalina, erou în primul război mondial, Constantin Antip-primul director al revistei Magazin Istoric, Ion Hurdubaie-primul șef al Interpolului român, poetul Ion Adam, istoricul Constantin Cihodaru, medicii Petre Brânzei, Gh. Târnoveanu, geograful AL Savu³ etc. Unii dintre ei au publicat articole în presa locală ca: Ștefan Ciubotărașu, Gheorghe Vrânceanu, Petre Brânzei etc.

Dintre membrii Academiei Române, elevi ai Liceului «Mihail Kogălniceanu» Vaslui, Gh. Vrânceanu (1900-1979) a învățat în toți anii la această instituție (1912-1919), dovedindu-se a fi cel mai sârguincios elev al clasei, obținând succese remarcabile la toate exmemele și la diferite concursuri școlare. S-a remarcat încă de la finele anului al doilea la Facultatea de matematică din Iași, fiind numit preparator al acesteia. Și-a obținut licența în 1929 și efectuează studii de specializare în Italia, Germania, participând la cursurile susținute de Albert Einstein. Cunoaște gloria pe plan mondial fiind autorul spațiilor neolonome, fapt recunoscut la Congresul Internațional de Matematică de la Bologna-Italia. Ca bursier al fundației „Rockefeller”, s-a specializat în S.U.A. În țară a creat o școală remarcabilă de geometrie superioară care activează și azi. A fost președintele Secției de Matematică a Academiei și a fost declarat în 1967 **Doctor honoris causa** la Universitățile din Bologna (fiind singurul român posesor al acestei distincții de la prestigioasa instituție) și al universității «Al. I. Cuza» Iași⁴.

În liceul nostru s-a desfășurat un concurs național dedicat acestui savant cu prilejul zilelor școlii, iar în țară mai multe școli poartă numele renumitului savant.

³ Liviu Mărghitan, Ioan Mancaș, **Membrii Academiei Române originari din județul Vaslui**, Editura Multimedia Internațional, Arad, 2006, p.27-

⁴ **Ibidem**, p.191-193.

În perioada interbelică o revistă importantă a intelectualității din școlile județului era **Învățătorimea vasluiană**. După al doilea război mondial a apărut ziarul cotidian *Vremea Nouă*, organ de presă al organizației comuniste locale. Articolele din paginile sale, erau, însă, cenzurate și proslăveau regimul totalitar.

Dintre ziarele menționate mai sus, o să insistăm mai mult asupra **Învățătorimii vasluiene** ce cuprinde aspecte inedite din viața școlii vasluiene inerblice, inclusiv de la L.M.K.

Făurirea României întregite a creat un cadru favorabil dezvoltării vieții social-politice și realizării unor importante progrese în domeniile învățământului și culturii.

Școala și cultura în perioada interbelică nu au rămas fără ecou în sufletul dascălilor vasluieni și al elevilor acestora. Seria manifestărilor cultural-artistice dedicate tinerilor din acei ani, cuprinde o paletă largă de acțiuni, serbări, comemorări la care au participat elevii școlilor vasluiene alături de dascălii lor.

În paginile din numerele revistei pe anul 1935 sunt prezentate aspecte inedite ale învățământului din județ. Încă din articolul inaugural, semnat de Gh. Vierescu, președintele Asociației Învățătorilor din Vaslui, intitulat sugestiv, „**Doamne, ajută!**” se arăta menirea publicației de a descătușa energiile creatoare ale dascălilor. Ideile lor vor trebui să circule ca „**sângele viu**”, cimentând solidaritatea învățătorimii în lupta pentru răspândirea **Luminii**” Un alt cadru didactic, D.Cotoranu, în studiul „**Către apostolii școlii**” *sublinia faptul că Omul nu degeaba, ca fiu al lui Dumnezeu, posedă inteligență și gândire, fiind adevărat OM, fiind mareș numai prin forța gândirii și creației*”. Autorul recomanda educatorilor să-și cunoască elevii potrivit îndemnului lui J.J.Rousseau. „**Căutați să vă cunoașteți copiii, căci nu-i cunoașteți deloc**”, întrucât remarcă faptul că numai „**prin plămâni învățătorului respiră națiunea**.”⁵

Manifestările școlare și diferitele evenimente legate de viața școlilor, îndeosebi ale Liceului „Mihail Kogălniceanu”, au fost diverse și permanent reflectate în presa vremii. Într-o conferință susținută la Cercul cultural regional -Vaslui în ziua de 24 februarie 1935 intitulată sugestiv „**Educatori de odinioară**”, Ion Mitru fost director al Gimnaziului, își amintește de vizita Regelui, Carol I la această școală. Suveranul aflat în zonă cu prilejul unor manevre militare pe valea Racovei, a vizitat noua instituție în 1894. Trebuia să vină la Gimnaziu la ora 15, dar a sosit la 16 și ceva. La întrebarea Maiestății sale: „**Unde sunt, directore, elevi?**”, el i-a răspuns cu naivitate: „Majestate, am văzut că nu ne inspectați la ora anunțată, mi-am închipuit că nu veți mai veni. Suveranul a răspuns : „**Directore, pentru Regele Țării se mai putea aștepta**“.⁶

Ministrul Instrucțiunii era pe atunci, marele om politic Take Ionescu care însoțea pe rege. Aproape furios dă ordin șefului de cabinet să noteze ca, la întoarcere la București, să fie înlocuit din direcție. Regele a auzit ordinul, dar nu a zis nimic. „Ce s-a petrecut în sufletul meu numai eu și Dumnezeu știe, își amintește directorul. La plecare, însă, Măria Sa i-a întins mâna și cu multă bunăvoință, în fața ministrului

⁵ DJAN Vaslui, **Învățătorimea vasluiană**, Anul I, 1935, p.9.

⁶ Ibidem, p.98

său, i-a spus: „*Domnule director, îți doresc mulți ani în fruntea acestui tânăr așezământ de cultură.* Desigur, în urma acestor cuvinte regale nu mai putea fi vorba de înlocuirea sa din direcție.

Tot cu acel prilej, cu 2-3 ore înainte de vizita Regelui, a venit repede în inspecție–primul ministru al Țării, înțeleptul Lascăr Catargi. I-am ieșit în cale, iar el a spus: „- Cine-i director? Eu sunt, Domnule Prim-Ministru. Bre, dar tânăr director. Amu, măi băietе, să faci bine să mă duci îndată acolo unde merge Regele pe jos.” Am priceput. L-am dus. A văzut. Apoi, luminat la față, mi-a zis: „Dragă băietе, numai merg în altă parte. Pot să aduc aici pe Rege, să vadă școala ta. Atât”⁷

În anul 1935 s-a înființat în Vaslui **Asociația dascălilor primari**, organizație care se implica în rezolvarea problemelor stringente ale învățământului local. În anii interbelici s-a acordat o atenție specială „pregătirii militare” a tinerilor între 17-20 ani, într-o perioadă „când curente dizolvante, fie de dreapta, fie de stânga, erau pretutindeni. Să facem pe acești tineri a simți măreția vieții pe un pământ al lor, proaspăt îngrașat cu sângele generos vărsat de înaintași”⁸

În același an, în Vaslui a luat ființă prima cantină școlară cu numele sugestiv „**Iubirea Aproapelui**” în prezența P.S.Nifon al Hușilor și cu ajutorul prefectului Gh.Rășcanu, al lui D.Țaicu, primarul orașului și a președintelui Asociației Învățământului, Gh.Vierescu. Cantina avea personalitate juridică și cuprindea toate școlile primare din oraș. Totodată, în Vaslui activa și **Asociația Voluntarilor din Războiul pentru Întregirea Neamului**, filiala Vaslui-președintele acesteia fiind învățătorul Ion Filipuc. De altfel, cadrele didactice din județ cinsteau în fiecare an, memoria celor 15 învățători- eroi din **Războiul de întregire**, printr-un Tedeum care avea loc la Biserica Sfântul Ioan din Vaslui .

În paginile revistei, un spațiu consistent era acordat rolului învățătorului ca o personalitate marcantă, „cel dintâi chemat, de la el se așteaptă mântuirea” Să se simtă în el chemarea de „luminător, să fie bun-blând, răbdător, iertător și om fără de greșală, iar prin vorba sa să semene dreptatea și adevărul care să risipească toate curentele nesănătoase și dăunătoare. Să-i meargă vestea de cărturar..și-n toate problemele ce frământă satul cuvântul său să cântărească mult. El să fie avocatul și judecătorul satului. Într-o anumită chestiune –învățătorul să aibă părerea cea bună. Să fie un exemplu viu în tot ceea ce privește viața satului.”⁹

La agapa frățescă care a avut loc la Vaslui la 1 oct.1935, cu prilejul vizitei P.S. Nifon, episcopul Hușilor, președintele învățătorilor sublinia **unirea sacră** între preoți și învățători, ei fiind făuritori de caractere. Simbolul unirii era chiar ierarhul locului.¹⁰

În paginile revistei, publica un studiu consistent, istoricul C. Cihodaru despre desfășurarea și semnificația **Bătăliei de la Vaslui** –”Thermopilele românești” unde vitejii oșteni ai lui Ștefan cel Mare s-au acoperit de glorie.¹¹ Totodată, profesorul

⁷ Ibidem

⁸ Ibidem, p153.

⁹ Ibidem, p.340.

¹⁰ Ibidem, p.377.

¹¹ Ibidem, p.457-465.

Octav Mărculescu scria **Despre drepturile românilor asupra Dobrogei**, în care cu argumente incontestabile, releva vechimea și continuitatea noastră în zonă.

Elevii vasluieni au fost receptivi la înființarea „Crucii Roșii a Tinerilor” cu filială la liceul nostru în care erau inserate *Cele 12 porunci* ale acestei organizații, menite să dezvolte spiritul irenic, de educație pentru sănătate și moral-civică a tinerilor¹².

În anii interbelici, Liceul Mihail Kogălniceanu a fost vizitat de personalități marcante ale vieții spirituale și științifice românești ca: P.S. Nifon Criveanu, Episcopul Hușilor, miniștrii Educației Naționale, Constantin Angelescu, Petre Andrei, profesorii universitari N.Georgescu-Tistu, Ion D.Lăudat etc.

În această perioadă, dascălii, plămădiți pentru a lumina satul românesc, se remarcă la numeroasele activități cultural-artistice, șezători și excursii tematice cu elevii, desfășurate la nivel local și județean.

În anii celui de-al doilea război mondial clădirile orașului, inclusiv cea a liceului, au fost în mare parte distruse de bombardamentele din vara anului 1944 și în anii următori școala și întreg județul a fost afectat de seceta și foametea cumplită din anii 1946-1947. La internatul liceului erau 60 de copii, iar hrana la cantină se pregătea din produsele aduse de părinți sau din ajutoarele primite din străinătate. Ziarul „**Vreme Nouă**” ce apărea în primii ani după 1944, întemeiat de foșii elevi ai școlii V.Cataramă, Valer Mitru și Isidor Cremer, prezenta în paginile sale situația grea a locuitorilor orașului datorită distrugerilor de război, subliniind faptul că Liceul Mihail Kogălniceanu avea cele mai reduse taxe de școlarizare din Moldova.

În primii ani postbelici se manifestă o anumită rezistență în rândul profesorilor și elevilor de la L.M.K., fapt necunoscut până de curând. Astfel, unii profesori au fost acuzați că făceau parte din gruparea țărănistă și au fost arestați. Dintre ei amintim pe Hodoroabă Teodor, profesor de lb. germană, fost director al Liceului și primar al Vasluiului mort la canal, Boț Iordache, profesor de istorie, condamnat la 5 ani de închisoare, Popa Gheorghe, profesor de matematică condamnat la 6 ani, cât și profesorii Vasile Cataramă și Băboi Alexandru. De asemenea, 20 de elevi care au făcut parte din Grupul “Frăția de Cruce -46” și au desfășurat activitate anticomunistă în perioada 1944-1948 au fost condamnați de Tribunalul Militar Iași în 1949 la închisoare de până la 7 ani. Amintim, dintre ei: Iulian Constantin – 7 ani (A fost rearestat în 1958 și condamnat la 25 ani închisoare de Tribunalul Militar București tot pentru „uneltire împotriva ordinii sociale”), Lapteș Mihai – 6 ani, Dănilă Constantin -6 ani (decedat în închisoarea de la Aiud), Dumitriu Ion – 5 ani, Niță Mihai (decedat în închisoarea de la Tg. Ocna), Târnoveanu Mircea – 5 ani etc. Totodată, un grup de fete de la Liceul Ortodox au distrus tablourile lui Gheorghiu - Dej și ale lui Ana Pauker. Procesul a avut loc la Iași în februarie 1948 și a fost judecat de Tribunalul Militar Iași, fiind condamnate elevele: Nestor Ani – 1 an cu suspendare deoarece era minoră și Horga Cornelia – 1 an. Cu ele s-au solidarizat și alte colege care au fost achitate (Cristea Maria-Mioara ș.a.). Alți 26 de elevi de la diferite licee au fost arestați în cursul anului 1949. În acești ani 40 de intelectuali au fost condamnați politic cu diferite loturi

¹² DJAN Vaslui, fondul LMK, dos.3/1945, p.7.

iar 7 luptători în Rezistența Națională din județ aveau legături cu diverse loturi fără să fie cunoscuți de securitate la vremea judecării lor.¹³

*
* *

În anul 1968 cu prilejul noii reorganizări administrativ-teritoriale, orașul nostru devine reședință de județ și se va dezvolta vertiginos sub aspect edilitar, social-economic și cultural în anii Epocii Nicolae Ceaușescu. De la o populație de circa 17.000 locuitori, municipiul Vaslui va ajunge la peste 70.000 locuitori. Organul de presă al organizației județene P.C.R Vaslui era cotidianul Vremea Nouă care în coloanele sale proslăvea realizările regimului totalitar, de făurire a „omului nou”, comunist.

După Revoluția din Decembrie din 1989 a avut loc o diversificare a presei și o libertate a massmediei în noul context democratic. Dintre ziarele postdecembriste locale menționăm „Adevărul”, „Obiectiv, Meridian și Monitorul de Vaslui” Ele au avut un rol important în selectarea, prelucrarea și transmiterea informațiilor în spațiul vasluian. Cu precădere în ultimii ani, dar nu numai, cotidienele locale au ales o strategie care le-au apropiat tot mai mult de cetățeni. În coloanele presei locale sunt inserate evenimentele de la nivel local și național, cât și probleme social-economice, culturale, din învățământ și sportive din județ.

În zilele noastre imaginile din « pânza vremii » sunt variate, iar mijloacele de informare sunt diverse, presa contribuind la dezvoltarea spiritului civic al locuitorilor județului. Ziarele se străduiesc să-și păstreze caracterul independent și să fie în slujba cetățenilor, iar editorialele sunt reprezentative, fiind ilustrații ale momentului în derulare. Sunt prezentate necazurile și bucuriile diferitelor colectivități. De cele mai multe ori echidistanța, obiectivitatea și comprehensiunea pentru cei defavorizați sunt deseori emblematice. Să nu uităm, desigur, faptul că județul are un potențial social-economic modest și una din cele mai mari rate a șomajului din țară, dar zona a dat circa 1000 de personalități în panteonul cuturii românești și universale.

Astăzi, orașul are mai multe posturi de televiziune și de radio locale care prezintă aspecte diverse ale cunoașterii trecutului și prezentului acestor frumoase meleaguri românești. Și în anii regimului comunist, cât și după 1989, Liceul Mihail Kogălniceanu rămâne instituția de învățământ cea mai importantă din oraș și nu numai, cu rezultate meritorii la concursurile și olimpiadele școlare, succese relevate permanent de mijloacele massmedia ale orașului.

În concluzie, presa locală devenea, treptat, o tribună a năzuințelor și frământărilor culturale din zonă. Ea avea un impact deosebit în rândul intelectualității și nu numai.

Rămas multă vreme un oraș mic, provincial, fără operă, teatru, universitate sau alte instituții de interes național, Vasluiul a beneficiat, totuși, de școli cu renume pe plan local și național. Marele istoric Nicolae Iorga considera la începutul secolului

¹³ Informații primite de la CNSAS- București cu ajutorul domnului Constantin Iulian participant la „evenimente” ,căruia îi mulțumim și pe această cale.

XX „că acest ținut al Vasluiului nu e nici la munte nici la șes și se împărtășește de o neasemuită frumusețe”. Însă, el a dat mari valori spiritualității românești așa cum s-a evidențiat mai sus, în frunte cu marele voievod **Ștefan cel Mare și Sfânt, patronul spiritual al județului.**

SUMMARY

The article entitled “Aspects From the Activity of M. Kogălniceanu Highschool Presented in the Local Press” points out the fact that this educational institution – the oldest in the area - was a newspaper of the cultural challenges and aspirations in this provincial, small town from the interwar period, without an opera, a theater, an university or other institutions of national interest.

From among the newspapers and magazines in the interwar period the most important was “Învățătorimea vasluiună”. In the columns of the magazine are articles of the teachers from “Mihail Kogalniceanu” highschool in Vaslui, where are presented new aspects of the activity in this creditable school.